

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-63-32>

УДК 336.71:332.05.2:352.16

АНАЛІЗ РИЗИКІВ І ВРАЗЛИВОСТЕЙ У ФІНАНСОВІЙ СТІЙКОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

ANALYSIS OF RISKS AND VULNERABILITIES IN THE FINANCIAL RESILIENCE OF TERRITORIAL COMMUNITIES

Височин Андрій Юрійович

аспірант,

Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-8617-5242>

Височин Дмитро Юрійович

аспірант,

Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-0093-2735>

Щербак Іван Олексійович

аспірант,

Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-0868-1578>

Vysochyn Andrii, Vysochyn Dmytro, Shcherbak Ivan
Volodymyr Dahl East Ukrainian National University

У цій статті проводиться аналіз цих ризиків і вразливостей, наголошується на їхній актуальності в сучасному економічному середовищі, яке стає щоразу волатильнішим. Метою цього дослідження є визначення та оцінка основних ризиків і вразливостей, що впливають на фінансову стійкість територіальних громад. Результати дослідження свідчать про складний взаємовплив зовнішніх і внутрішніх чинників, що сприяють фінансовій нестабільності. Отримані в результаті аналізу висновки свідчать про необхідність проактивного та адаптивного підходу до управління фінансовими ризиками в територіальних громадах. Дослідження показало, що сприяння міжурядовому співробітництву та використання технологічних інновацій може суттєво зменшити ризики та підвищити фінансову стабільність.

Ключові слова: фінансові ризики, фінансове планування, децентралізація, місцеві бюджети, економічна стійкість.

Financial stability of territorial communities is the foundation of sustainable development, yet it faces numerous risks and vulnerabilities that can hinder socio-economic progress. This article analyzes these risks and vulnerabilities, emphasizing their relevance in the increasingly volatile modern economic environment. In the context of globalization, technological advancement, and demographic changes, territorial communities become more susceptible to external influences and internal inefficiencies, making the study of their financial resilience highly pertinent. The aim of this research is to identify and assess the main risks and vulnerabilities affecting the financial stability of territorial communities. By utilizing a comprehensive analytical toolkit, the research reveals the multifaceted nature of these risks, encompassing fiscal imbalances, income instability, expenditure pressures, and governance issues. The research findings indicate a complex interplay of external and internal factors contributing to financial instability. Key results highlight that income volatility, often exacerbated by economic cycles and policy changes, poses a significant threat to fiscal health. Moreover, expenditure pressures related to infrastructure needs, social services, and administrative costs further constrain financial resources. Governance issues, such as lack of transparency, inefficiency, and inadequate risk management practices, compound these challenges, creating an unstable financial situation for many communities. The conclusions drawn from the analysis underscore the necessity of a proactive and adaptive approach to financial risk management in territorial communities. Effective risk management strategies, improved financial planning, and enhanced governance practices are crucial for strengthening financial resilience. The research indicates that fostering intergovernmental cooperation and leveraging technological innovations can

significantly mitigate risks and enhance financial stability. Prospects for further research include a deeper exploration of the impact of digital transformation on financial management in territorial communities, the role of public-private partnerships in mitigating financial risks, and the development of predictive models to forecast and prepare for future financial challenges.

Keywords: financial risks, financial planning, decentralization, local budgets, economic resilience.

Постановка проблеми. Забезпечення фінансової стабільності територіальних громад має вирішальне значення для їхнього сталого розвитку та ефективного управління. Разом з тим, вони стикаються з різноманітними ризиками та вразливостями, які можуть негативно вплинути на їхній фінансовий стан та здатність надавати основні послуги населенню. Знання цих ризиків та їх подолання є важливим для політиків, учасників процесу прийняття рішень та лідерів громад для забезпечення фінансового благополуччя територіальних утворень [4, с. 106].

Фінансовій стабільності територіальних громад загрожують численні ризики та фактори вразливості – від економічних спадів і неефективного управління бюджетними коштами до регуляторних змін і зовнішніх впливів. Незважаючи на важливість підтримки фінансової стійкості, бракує комплексного аналізу та оцінки цих ризиків, що перешкоджає ефективним зусиллям з пом'якшення їхнього впливу [9, с. 53]. Тому існує актуальна потреба у ґрунтовному вивченні ризиків та вразливостей, з якими зустрічаються територіальні громади, для прийняття обґрунтованих політичних рішень та зміцнення їхньої фінансової стійкості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Нещодавні наукові дослідження та публікації на задану тематику висвітлили різні аспекти, що мають важливе значення для аналізу ризиків та вразливостей у фінансовій стабільності територіальних громад та розуміння викликів, з якими стикаються місцеві органи влади. Такі науковці, Крайник О. [7, с. 121], Обушний С. [11, с. 40] та Полянська А. [13, с. 84], зробили значний внесок у цю сферу, запропонувавши погляд на труднощі фінансової стабільності на місцевому рівні.

Однією з важливих тем у сучасній науковій літературі є виявлення та оцінка ризиків, притаманних фінансовому управлінню територіальними громадами. Для розкриття багатоаспектної сутності цих ризиків науковці застосовують різноманітні методології – від кількісних моделей до якісних тематичних досліджень [15, с. 62]. За допомогою теоретичних підходів та результатів емпіричного

аналізу науковці підкреслили вплив таких факторів, як економічні коливання, політична ситуація та інституційні обмеження, на фінансовий стан органів місцевого самоврядування [18, с. 247].

Водночас, у науковій літературі акцентується увага на вразливості, з якою зустрічаються територіальні громади у підтримці фінансової стабільності [6, с. 20]. Такі питання, як бюджетні обмеження, накопичення боргів та нестабільність доходів, стали основними об'єктами досліджень. Науковці наголошують на необхідності комплексних стратегій управління ризиками, пристосованих до унікальних обставин кожного населеного пункту, що охоплюють такі аспекти, як фіскальне планування, розподіл ресурсів та заходи на випадок надзвичайних ситуацій [2, с. 107].

Незважаючи на досягнутий прогрес у вивченні викликів, що стоять перед територіальними громадами, в спеціальній літературі залишається кілька не вирішених питань. Однією з таких проблем є недостатня увага до ролі зовнішніх факторів, таких як глобальні економічні тенденції та міжурядова політика, у формуванні місцевої фінансової стабільності. До того ж, залишається прогалина в знаннях щодо ефективності різних заходів впливу, таких як фіскальні реформи або ініціативи з розбудови потенціалу, у зменшенні ризиків та підвищенні стійкості.

Формулювання цілей статті. Метою цієї статті є визначення та оцінка основних ризиків і вразливостей, що впливають на фінансову стійкість територіальних громад. Відповідно до мети, перед нами були поставлені та вирішені наступні завдання: проведено комплексний аналіз з метою визначення основних ризиків, які становлять загрозу фінансовій стабільності територіальних громад; здійснено оцінку вразливостей територіальних громад, які можуть посилити вплив виявлених ризиків; на основі проведеного аналізу було розроблено стратегії, спрямовані на зниження виявлених ризиків та підвищення фінансової стійкості територіальних громад.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фінансова стабільність територіальних громад є одним з найважливіших аспек-

тів регіонального управління та економічного розвитку, що охоплює складну взаємодію різних факторів і тенденцій.

На фінансову стабільність територіальних громад впливає кілька взаємопов'язаних факторів, які охоплюють економічний, демографічний, інституційний та управлінський виміри. Економічні фактори стосуються загальних економічних показників регіону, таких як темпи зростання ВВП, рівень зайнятості, галузева структура та податкова база. Міцна і диверсифікована економіка зазвичай збільшує потоки доходів, підвищує ефективність збору податків і зменшує залежність від зовнішніх джерел фінансування, тим самим зміцнюючи фінансову стабільність [8, с. 69].

Демографічні фактори, такі як чисельність, склад і структура населення та його рух, теж відіграють важливу роль у формуванні фінансової стабільності. Зростання населення може посилити попит на послуги, що вимагає збільшення державних видатків на інфраструктуру, охорону здоров'я, освіту та програми соціального забезпечення. І навпаки, скорочення чисельності населення або його

старіння може призвести до виснаження бюджетних ресурсів, зменшення податкової бази та посилення тиску на видатки, тим самим знижуючи фінансову стабільність.

Інституційні та управлінські чинники охоплюють нормативно-правову базу, адміністративну спроможність, прозорість, підзвітність та якість практик фіскального менеджменту в територіальних громадах. Ефективні структури управління, фіскальна відповідальність, виважене бюджетування та прозорі механізми фінансової звітності є необхідною умовою для зміцнення довіри між зацікавленими сторонами, залучення інвестицій та зменшення фіскальних ризиків, що сприятиме фінансовій стабільності [5, с. 792].

Водночас зовнішні чинники, такі як міжбюджетні відносини, глобальні економічні тенденції, стан фінансових ринків та геополітична невизначеність, можуть істотно впливати на фінансову стабільність територіальних громад. Зміни в політиці центрального уряду, бюджетних трансфертах, дотаціях і субсидіях можуть змінити потоки доходів і структуру видатків, вносячи волатильність і невизначеність у місцеві фінанси.

Таблиця 1

Фактори, що впливають на фінансову стійкість територіальних громад [2; 8]

Фактори впливу	Їх характеристика
Економічні фактори	Загальні економічні показники, зокрема темпи зростання ВВП, рівень зайнятості, галузева структура та податкова база. Сильна та диверсифікована економіка збільшує потоки доходів та зменшує залежність від зовнішніх джерел фінансування.
Демографічні фактори	Чисельність, структура та динаміка населення. Зростання населення збільшує попит на послуги та витрати на них, тоді як скорочення чисельності або старіння населення може призвести до виснаження фіскальних ресурсів через зменшення бази оподаткування та збільшення витрат на соціальний захист.
Інституційні та управлінські фактори	Якість нормативно-правової бази, адміністративна спроможність, прозорість, підзвітність та практика фіскального менеджменту. Ефективні структури управління та виважене бюджетування мають важливе значення для зміцнення довіри та зменшення фіскальних ризиків.
Зовнішні фактори	Вплив міжбюджетних відносин, глобальні економічні тенденції, стан фінансового ринку та геополітична невизначеність. Зміни в політиці центрального уряду та бюджетних трансфертах можуть спричинити нестабільність місцевих фінансів.
Управління ризиками та вразливості	Виявлення, кількісна оцінка та пом'якшення ризиків, таких як економічні спади, стихійні лиха та демографічні зміни. Усунення притаманних слабких сторін, таких як надмірна залежність від нестабільних джерел надходжень і недостатні фіскальні резерви, сприяє підвищенню стабільності.
Соціальні та екологічні фактори	Рівень соціальної згуртованості, освіти, охорони здоров'я та практики екологічної стійкості. Високий соціальний капітал та екологічна стійкість зменшують довгострокові витрати та підвищують економічну продуктивність, підтримуючи фінансову стабільність.

Управління ризиками та оцінка вразливості є складовими забезпечення фінансової стабільності територіальних громад. Ризики виникають з різних джерел, включно з економічними спадами, стихійними лихами, демографічними зрушеннями, політичною нестабільністю, регуляторними змінами та коливаннями на фінансових ринках. Виявлення, кількісна оцінка та зменшення цих ризиків за допомогою проактивних заходів, таких як планування на випадок надзвичайних ситуацій, диверсифікація джерел надходжень, створення резервних фондів та прийняття виважених стратегій управління боргом, є важливими для посилення стійкості та захисту від несприятливих впливів [3, с. 19].

З іншого боку, вразливості впливають з притаманних фіскальній системі та структурам управління територіальних громад недоліків. Вони можуть полягати у надмірній залежності від нестабільних джерел доходів, недостатніх бюджетних резервах, неприйнятному рівні боргу, слабкій інституційній спроможності, корупції, неефективності державних видатків, а також недостатній прозорості та підзвітності. Усунення цих вразливостей вимагає комплексних реформ, спрямованих на підвищення фіскальної стійкості, зміцнення інституційної спроможності, просування належних практик врядування та сприяння соціально-економічному розвитку.

Ідентифікація основних ризиків є першим етапом у забезпеченні фінансової стабільності. Економічні ризики, що включають спади, рецесії та макроекономічну нестабільність, є основними загрозами. Економічні спади знижують надходження від податків та інших джерел, водночас збільшуючи попит на державні послуги, що призводить до навантаження на місцеві бюджети.

Ринкові ризики, пов'язані з коливаннями на фінансових ринках, можуть вплинути на вартість інвестицій громади та вартість запозичень, що ще більше позначиться на фінансовому стані. Демографічні ризики, такі як скорочення чисельності або старіння населення, можуть призвести до зменшення податкової бази та збільшення витрат на соціальні послуги, що ставить під сумнів фінансову стійкість громад.

Політичні та управлінські ризики так само відіграють значну роль. Політична нестабільність, зміни в політиці та невдачі в управлінні можуть порушити фінансове планування та реалізацію, що призведе до неефективності та збільшення витрат. Зміни у міжбюджетних

відносинах, такі як скорочення трансфертів і дотацій від вищих рівнів влади, можуть призвести до значної фінансової невизначеності. Стихійні лиха та екологічні ризики, такі як повені, землетруси та наслідки зміни клімату, становлять значні загрози, завдаючи прямої шкоди інфраструктурі та вимагаючи значних фінансових витрат на відновлення та відбудову [1, с. 28].

Оцінка рівня вразливості передбачає визначення того, наскільки вразливою є територіальна громада до цих ризиків. Оцінка вразливості враховує як ймовірність ризикових подій, так і потенційну серйозність їхніх наслідків. Наприклад, громади з обмеженою економічною диверсифікацією є вразливішими до економічних потрясінь через їхню залежність від конкретних галузей економіки. Так само території з високим рівнем боргу та недостатніми бюджетними резервами менш здатні протистояти фінансовим потрясінням, що робить їх більш вразливими до ринкових та економічних ризиків.

Інституційна спроможність та якість управління в громаді є головними факторами, що визначають її вразливість. Слабкі інституційні рамки, що характеризуються неефективним управлінням державними фінансами, недостатньою прозорістю та неефективними державними витратами, посилюють вразливість. Громади з ефективними практиками врядування, що включають прозоре бюджетування, механізми підзвітності та ефективне управління державними фінансами, як правило, є більш захищеними від різноманітних ризиків.

Причини ризиків і вразливостей є різноманітними, часто зумовленими структурними, системними та зовнішніми факторами. Економічні ризики, як правило, виникають з макроекономічних умов, таких як національні економічні показники, глобальні економічні тенденції та галузева специфіка. Наприклад, громада, економіка якої значною мірою залежить від промисловості, може наражатися на підвищені економічні ризики під час глобального спаду у виробничому секторі. Демографічні ризики зумовлені насамперед такими факторами, як міграційні процеси, рівень народжуваності та старіння населення, на які впливають соціально-економічні умови та політичне середовище [17, с. 221].

Політичні та управлінські ризики часто виникають через нестабільність і непередбачуваність політичного поля, недосконалість процесів формування політики та неадекватність інституційних рамок. Часті зміни керів-

ництва, корупція та відсутність послідовності в політиці можуть призвести до створення нестабільного середовища, яке стримує інвестиції та перешкоджає довгостроковому фінансовому плануванню.

На стихійні лиха та екологічні ризики значно більше впливає зміна клімату, яка збільшує частоту та суворість екстремальних погодних явищ. Громади, розташовані в районах, схильних до стихійних лих, за своєю природою є вразливішими, особливо якщо їм бракує належної інфраструктури та заходів із забезпечення готовності до стихійних лих.

Неналежні практики фінансового управління є суттєвою внутрішньою причиною вразливості. Надмірна залежність від нестабільних джерел надходжень, таких як нестабільні доходи від природних ресурсів або циклічних секторів економіки, може призвести до фіскальних дисбалансів. Неспроможність підтримувати достатні бюджетні резерви або

впроваджувати раціональні стратегії управління боргом ще більше посилює фінансову вразливість, залишаючи громади непідготовленими до непередбачуваних видатків або нестачі доходів [14, с. 129].

Механізми управління ризиками мають визначальне значення для прогнозування, ідентифікації та пом'якшення різних ризиків, які можуть загрожувати фінансовій стабільності територіальних громад. Одним із основних механізмів є розробка надійної системи оцінки ризиків. Ця система має охоплювати регулярне виявлення та оцінку потенційних ризиків, таких як економічні спади, демографічні зміни, політична нестабільність, стихійні лиха та ринкова волатильність. Систематично оцінюючи ці ризики, громади можуть встановити їхню пріоритетність на основі їхньої ймовірності та потенційного впливу, що дозволить вживати більш цілеспрямованих та ефективних заходів реагування.

Таблиця 2

Практичні рекомендації щодо підвищення фінансової стійкості територіальних громад

Практична рекомендація	Її характеристика
Розробка надійної системи оцінки ризиків	Необхідно регулярно виявляти та оцінювати потенційні ризики, такі як економічні спади, демографічні зміни, політична нестабільність, стихійні лиха та ринкова волатильність. Визначення пріоритетності ризиків на основі ймовірності та впливу для цілеспрямованого реагування на них.
Диверсифікація джерел доходів	Розширення місцевої податкової бази, стимулювання різноманітної економічної діяльності та залучення інвестицій у різні сектори, що зменшить залежність від одного джерела доходу та підвищить фінансову стійкість.
Створення та підтримка фіскальних резервів	Створення фіскальних резервів як фінансових буферів, що забезпечують необхідні ресурси для реагування на неочікувані економічні шоки чи надзвичайні ситуації без скорочення основних послуг чи підвищення податків.
Впровадження практики виваженого управління боргами	Встановлення прозорих лімітів запозичень, регулярний перегляд боргових зобов'язань та впровадження стратегій управління та рефінансування існуючого боргу з метою уникнення надмірних запозичень та забезпечення боргової стійкості.
Посилення інституційної та адміністративної спроможності	Зміцнення структур управління, вдосконалення систем фінансового менеджменту та інвестування у професійний розвиток державних службовців з метою зменшення вразливості та зміцнення довіри з боку громадськості.
Сприяння ініціативам економічного розвитку	Сприяння місцевому економічному зростанню шляхом підтримки підприємництва, малого та середнього бізнесу, інвестування в інфраструктуру та розвиток людського капіталу з метою стимулювання економічної активності, створення робочих місць та розширення бази доходів.
Впровадження ініціатив з екологічної стійкості	Інвестиції у забезпечення готовності до стихійних лих, заходи з розбудови стійкості, стале землекористування, природоохоронні практики та відновлювані джерела енергії для зменшення ризиків, пов'язаних зі стихійними лихами та зміною клімату.

Джерело: власна розробка авторів

Фінансова диверсифікація є ще одним ключовим механізмом управління ризиками. Територіальні громади мають намагатися диверсифікувати свої джерела доходів, щоб зменшити залежність від будь-якого одного потоку надходжень. Цього можна досягти шляхом розширення місцевої податкової бази, стимулювання різноманітної економічної діяльності та залучення інвестицій у різні сектори. Диверсифікація допомагає захиститися від галузевих спадів і підвищує загальну фінансову стійкість [16, с. 121].

Створення та підтримка фіскальних резервів є важливою стратегією управління фінансовими ризиками. Фіскальні резерви діють як фінансовий буфер, що забезпечує громади необхідними ресурсами для реагування на неочікувані економічні шоки або надзвичайні ситуації, не використовуючи деструктивні заходи, такі як скорочення основних послуг або підвищення податків. Встановлення чіткої політики щодо накопичення та використання резервів гарантує, що ці кошти будуть доступні тоді, коли вони найбільше будуть потрібні.

Управління боргами є ще одним найважливішим аспектом управління ризиками. Територіальні громади мають дотримуватися виваженої практики управління боргом, щоб уникнути надмірних запозичень і забезпечити стабільний рівень боргу. Це вимагає встановлення чітких лімітів запозичень, регулярного перегляду боргових зобов'язань та впровадження стратегій управління та рефінансування існуючого боргу. Підтримуючи збалансований борговий портфель, громади можуть зменшити ризики, пов'язані зі зростанням відсоткових ставок та фіскальним тиском [10, с. 7].

Інструменти зменшення вразливості мають істотне значення для вирішення конкретних проблем, пов'язаних зі слабкістю та вразливістю територіальних громад, які можуть поставити під загрозу їхню фінансову стабільність. Одним з ефективних інструментів є зміцнення інституційної та адміністративної спроможності. Зміцнення управлінських структур, вдосконалення систем фінансового менеджменту та інвестиції у професійний розвиток державних службовців можуть значно зменшити вразливість. Прозорі та підзвітні практики врядування сприяють зміцненню довіри з боку громадськості, що має ключове значення для підтримання соціальної та економічної стабільності.

Ініціативи з економічного розвитку є вкрай важливими для зменшення вразливості шля-

хом сприяння місцевому економічному зростанню та стійкості. Громади мають сприяти розвитку підприємництва, підтримувати малі та середні підприємства (МСП), інвестувати в інфраструктуру та розвиток людського капіталу. Створюючи сприятливе середовище для бізнесу та інновацій, громади можуть стимулювати економічну активність, створювати робочі місця та розширювати свою базу доходів [12, с. 63].

Соціальна політика сприяє зменшенню вразливості шляхом подолання соціальних та демографічних ризиків. Впровадження інклюзивної соціальної політики, спрямованої на освіту, охорону здоров'я та соціальний захист, може підвищити загальний добробут населення та зменшити економічну нерівність, яка часто посилює фіскальний тиск. Соціальна згуртованість та освічена, здорова робоча сила сприяють створенню більш стабільної та стійкої громади.

Ініціативи з екологічної стійкості мають важливе значення для зменшення ризиків, пов'язаних зі стихійними лихами та зміною клімату. Територіальні громади мають інвестувати в заходи з підвищення готовності до стихійних лих та розбудови стійкості, такі як розбудова стійкої інфраструктури, впровадження систем раннього попередження та розробка комплексних планів реагування на стихійні лиха.

Застосування управління ризиками в управлінні фінансами громад передбачає інтеграцію стратегій оцінки та зменшення ризиків в основні процеси фінансового планування та прийняття рішень. Одним із практичних підходів є прийняття багаторічних бюджетних рамок, які враховують оцінку ризиків та сценарне планування. Розглядаючи різні економічні сценарії та потенційні ризики, громади можуть розробляти більш гнучкі та адаптивні бюджетні плани, які краще пристосовані до невизначеності [7, с. 122].

Бюджетування, орієнтоване на результат, є ще одним ефективним інструментом, який узгоджує фінансові ресурси з пріоритетами та результатами діяльності громади. Пов'язуючи бюджетні асигнування з показниками ефективності та результатами, громади можуть гарантувати, що ресурси використовуються ефективно та результативно, підвищуючи загальну фінансову стабільність. Регулярний моніторинг та оцінка виконання бюджету дозволяють своєчасно вносити корективи та вдосконалювати розподіл ресурсів.

Залучення учасників до процесу фінансового планування має важливе значення для

забезпечення інклюзивності та прозорості практик управління ризиками. Залучення громадськості до процесу прийняття рішень сприяє формуванню почуття відповідальності та підзвітності, заохочує підтримку заходів зі зниження ризиків. Публічні консультації, бюджетування за участі громадськості та прозора передача фінансової інформації допомагають розбудовувати довіру та сприяють колективному розв'язанню проблем.

Висновки. Таким чином, результати аналізу фінансової стабільності територіальних громад показують складний взаємозв'язок між різними факторами – від економічних основ та демографічної ситуації до інституційних механізмів та практик управління. Визнання важливості управління ризиками та оцінки вразливості має вирішальне значення для розбудови стійкості, забезпечення фіскальної стабільності та сприяння соціально-економічному розвитку на місцевому рівні. Комплексний аналіз цих аспектів допоможе тим, хто формує державну політику, сформулювати

науково обґрунтовані стратегії та політику, які сприятимуть фінансовій стабільності та підвищенню загального добробуту територіальних громад.

Зміцнення фінансової стабільності територіальних громад вимагає комплексного підходу, що поєднує механізми управління ризиками, інструменти зменшення вразливості та стратегічне застосування ризик-менеджменту у фінансовому плануванні. Впроваджуючи комплексну систему оцінки ризиків, диверсифікуючи джерела надходжень, підтримуючи бюджетні резерви та зміцнюючи управлінський потенціал, громади можуть ефективно знижувати ризики та підвищувати свою фінансову стійкість. Економічний розвиток, соціальна політика та ініціативи з екологічної стійкості також сприяють зменшенню вразливості та зміцненню довгострокової стабільності. Інтеграція цих стратегій в управління фінансами громад забезпечує проактивний та адаптивний підхід до досягнення стійкої фінансової стабільності територіальних громад.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бабушкіна Р. О., Мельниченко С. Г. Основні проблеми управління земельними ресурсами в ОТГ та шляхи їх вирішення. *Управління та раціональне використання земельних ресурсів в новостворених територіальних громадах: проблеми та шляхи їх вирішення: Матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції*. м. Херсон, 4–5 березня 2020. ХДАЕУ. С. 27–29.
2. Бак Н. А. Фінансова безпека територіальних громад в Україні: сутність, структурні складові, загрози. *Світ фінансів*. 2019. № 1(58). С. 98–110.
3. Бенюк Л. Соціальна інфраструктура територіальних громад: інтереси стейкхолдерів. *Галицький економічний вісник*. 2021. № 69 (2). С. 14–23. DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2021.02.014
4. Волосяк М. В., Сіренко І. В. Економічна безпека територіальної громади в системі забезпечення її сталого розвитку. *Економіка та держава*. 2021. № 6. С. 105–109. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2021.6.105>
5. Грубляк О., Жаворонок А. Особливості фінансування соціальних послуг в умовах децентралізації. *Наукові інновації та передові технології*. 2024. № 2 (30). С. 783–795. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-14\(28\)](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-14(28))
6. Данилюк Л. С. Розвиток економічного потенціалу об'єднаних територіальних громад України: проблеми та шляхи їх вирішення. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Економічні науки*. 2020. № 1 (59). С. 17–23. DOI: <https://doi.org/10.32689/2523-4536/59-3>
7. Крайник О., Федорчак О. Фінансування розвитку територіальних громад в умовах децентралізації. *Financial and credit activity problems of theory and practice*. 2022. № 2 (43). С. 118–125. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptr.2.43.2022.3558>
8. Мунько А. Ю. Політика фінансової безпеки територіальних громад: розробка, реалізація, оцінювання. *Таврійський науковий вісник. Серія: Публічне управління та адміністрування*. 2022. № 1. С. 66–72. DOI: <https://doi.org/10.32851/tnv-pub.2022.1.9>
9. Мунько А. Ю. Фінансова безпека територіальних громад: генеза та розвиток теоретичної бази. *Таврійський науковий вісник. Серія: Публічне управління та адміністрування*. 2022. № 4. С. 47–57. DOI: <https://doi.org/10.32851/tnv-pub.2022.4.6>
10. Новак Н. П. Управління фінансово-економічною безпекою об'єднаних територіальних громад в Україні на засадах податкового адміністрування. *Агросвіт*. 2022. № 3. С. 3–9. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2022.3.3>

11. Обушний С. М., Яковенко І. В. Удосконалення системи фінансування соціальних послуг в об'єднаних територіальних громадах. *Європейський науковий журнал Економічних та Фінансових інновацій*. 2019. № 1 (3). С. 37–45. DOI: <https://doi.org/10.32750/2019-0103>
12. Пойда-Носик Н. Н., Черленяк І. І. Управління фінансовою безпекою на макро-та мікрорівнях: теоретико-методологічні засади. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Економіка*. 2021. № 1 (57). С. 59–67. DOI: [https://doi.org/10.24144/2409-6857.2021.1\(57\).59-67](https://doi.org/10.24144/2409-6857.2021.1(57).59-67)
13. Полянська А. С., Запущляк І. Б., Вербовська Л. С. Управління розвитком територіальних громад на засадах проєктного підходу: досвід, інструменти та фінансування. *Науковий вісник ІФНТУНГ. Серія: Економіка та управління в нафтовій і газовій промисловості*. 2021. № 1 (23). С. 75–88. DOI: [https://doi.org/10.31471/2409-0948-2021-1\(23\)-75-88](https://doi.org/10.31471/2409-0948-2021-1(23)-75-88)
14. Пріхно І. М. Фінансування соціально-економічного розвитку територій в умовах децентралізації в Україні. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія: Економіка. 2019. № 15 (43). С. 127–132. DOI: [https://doi.org/10.25264/2311-5149-2019-15\(43\)-127-132](https://doi.org/10.25264/2311-5149-2019-15(43)-127-132)
15. Рибак Г., Федотова Ю. Економічна безпека регіонів України в процесі децентралізації. *International Science Journal of Management, Economics and Finance*. 2023. № 2 (1). С. 56–64. DOI: <https://doi.org/10.46299/j.isjmef.20230201.06>
16. Содома Р. І., Саміло А. В., Марутяк Г. С. Моніторинг фінансово-економічної безпеки регіонів в сучасних умовах. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2022. № 1. С. 118–123. DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.1-19>
17. Філонич О. М. Порівняльний аналіз формування доходів місцевих бюджетів України та Польщі в умовах децентралізації. *Економіка і регіон*. 2023. № 1 (92). С. 219–226. DOI: [https://doi.org/10.26906/EiR.2024.1\(92\).3332](https://doi.org/10.26906/EiR.2024.1(92).3332)
18. Шубалий О. М., Гриник І. С. Аналіз поведінки територіальних громад регіону в умовах війни щодо фінансового забезпечення сталого розвитку. *Економічні науки. Серія: Регіональна економіка*. 2023. № 20 (79). С. 244-250. DOI: [https://doi.org/10.36910/2707-6296-2023-20\(79\)-30](https://doi.org/10.36910/2707-6296-2023-20(79)-30)

REFERENCES:

1. Babushkina R. O., Melnychenko S. H. (2020) Osnovni problemy upravlinnia zemelnymy resursamy v OTG ta shliakhy yikh vyrishennia [The main problems of land resource management in AHs and ways to solve them]. *Upravlinnia ta ratsionalne vykorystannia zemelnykh resursiv v novostvorenykh terytorialnykh hromadakh: problemy ta shliakhy yikh vyrishennia: Materialy IV Vseukrainskoi naukovopraktychnoi konferentsii – Management and rational use of land resources in newly created territorial communities: problems and ways to solve them: Materials of the 4th All-Ukrainian Scientific and Practical Conference*. Kherson, 4–5 March 2020. KhDAEU. P. 27–29. (in Ukrainian)
2. Bak N. A. (2019). Finansova bezpeka terytorial'nykh hromad v Ukrayini: sutnist', strukturni skladovi, zahrozy [Financial Security of Territorial Communities in Ukraine: Essence, Structural Components, Threats]. *Svit finansiv – The world of finance*, vol. 58, no. 1, pp. 98–110. (in Ukrainian)
3. Benovs'ka L. (2021). Sotsial'na infrastruktura terytorial'nykh hromad: interesy steykholderiv [Social Infrastructure of Territorial Communities: Stakeholders' Interests]. *Halyts'kyi ekonomichnyy visnyk – Galician Economic Herald*, vol. 69, no. 2, pp. 14–23. DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2021.02.014 (in Ukrainian)
4. Volosyuk M. V., & Sirenko I. V. (2021). Ekonomichna bezpeka terytorial'noyi hromady v systemi zabezpechennya yiyi staloho rozvytku [Economic Security of a Territorial Community in the System of Ensuring Its Sustainable Development]. *Ekonomika ta derzhava – Economy and the state*, no. 6, pp. 105–109. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2021.6.105> (in Ukrainian)
5. Hrublyak O., & Zhavoronok A. (2024). Osoblyvosti finansuvannya sotsial'nykh posluh v umovakh detsentralizatsiyi [Features of Financing Social Services under Decentralization]. *Naukovi innovatsii ta peredovi tekhnologii – Scientific innovations and advanced technologies*, vol. 30, no. 2, pp. 783–795. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-14\(28\)](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-14(28)) (in Ukrainian)
6. Danylyuk L. S. (2020). Rozvytok ekonomichnoho potentsialu ob'yednanykh terytorial'nykh hromad Ukrayiny: problemy ta shlyakhy yikh vyrishennya [Development of the Economic Potential of United Territorial Communities in Ukraine: Problems and Solutions]. *Naukovi pratsi Mizhrehional'noyi Akademiyi upravlinnya personalom. Ekonomichni nauky – Scientific works of the Interregional Academy of Personnel Management. Economic sciences*, vol. 59, no. 1, pp. 17–23. DOI: <https://doi.org/10.32689/2523-4536/59-3> (in Ukrainian)
7. Kravnyk O., & Fedorchak O. (2022). Finansuvannya rozvytku terytorial'nykh hromad v umovakh detsentralizatsiyi [Financing the Development of Territorial Communities under Decentralization]. *Financial and credit*

activity problems of theory and practice, no. 2 (43), pp. 118–125. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcactp.2.43.2022.3558> (in Ukrainian)

8. Mun'ko A. Yu. (2022). Polityka finansovoyi bezpeky terytorial'nykh hromad: rozrobka, realizatsiya, otsynuvannya [Financial Security Policy of Territorial Communities: Development, Implementation, Evaluation]. *Tavriys'kyi naukovyy visnyk. Seriya: Publichne upravlinnya ta administruvannya – Taurian Scientific Bulletin. Series: Public management and administration*, no. 1, pp. 66–72. DOI: <https://doi.org/10.32851/tnv-pub.2022.1.9> (in Ukrainian)

9. Mun'ko A. Yu. (2022). Finansova bezpeka terytorial'nykh hromad: heneza ta rozvytok teoretychnoi bazy [Financial Security of Territorial Communities: Genesis and Development of Theoretical Framework]. *Tavriys'kyi naukovyy visnyk. Seriya: Publichne upravlinnya ta administruvannya – Taurian Scientific Bulletin. Series: Public management and administration*, no. 4, pp. 47–57. DOI: <https://doi.org/10.32851/tnv-pub.2022.4.6> (in Ukrainian)

10. Novak N. P. (2022). Upravlinnya finansovo-ekonomichnoyu bezpekoyu ob'yednanykh terytorial'nykh hromad v Ukrayini na zasadakh podatkovoho administruvannya [Management of Financial and Economic Security of United Territorial Communities in Ukraine based on Tax Administration Principles]. *Ahrosvit – Agroworld*, no. 3, pp. 3–9. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2022.3.3> (in Ukrainian)

11. Obushnyy S. M., & Yakovenko I. V. (2019). Udoskonalennya systemy finansuvannya sotsial'nykh posluh v obyednanykh terytorial'nykh hromadakh [Improving the System of Financing Social Services in United Territorial Communities]. *Yevropeys'kyi naukovyy zhurnal Ekonomichnykh ta Finansovykh innovatsiy – European Scientific Journal of Economic and Financial Innovations*, vol. 3, no. 1, pp. 37–45. DOI: <https://doi.org/10.32750/2019-0103> (in Ukrainian)

12. Poyda-Nosyk N. N., & Cherlenyak I. I. (2021). Upravlinnya finansovoyu bezpekooyu na makro-ta mikrorivnyakh: teoretyko-metodolohichni zasady [Financial Security Management at Macro and Micro Levels: Theoretical and Methodological Foundations]. *Naukovyy visnyk Uzhorods'koho universytetu. Seriya: Ekonomika – Scientific Bulletin of Uzhorod University. Series: Economy*, no. 1 (57), pp. 59–67. DOI: [https://doi.org/10.24144/2409-6857.2021.1\(57\).59-67](https://doi.org/10.24144/2409-6857.2021.1(57).59-67) (in Ukrainian)

13. Polyans'ka A. S., Zapukhlyak I. B., & Verbovs'ka L. S. (2021). Upravlinnya rozvytkom terytorial'nykh hromad na zasadakh proyektnoho pidkhodu: dosvid, instrumenty ta finansuvannya [Territorial Community Development Management based on Project Approach: Experience, Tools, and Financing]. *Naukovyy visnyk IFNTUNG. Seriya: Ekonomika ta upravlinnya v naftoviy i hazoviy promyslovosti – IFNTUNG scientific bulletin. Series: Economics and Management in the Oil and Gas Industry*, vol. 23, no. 1, pp. 75–88. DOI: [https://doi.org/10.31471/2409-0948-2021-1\(23\)-75-88](https://doi.org/10.31471/2409-0948-2021-1(23)-75-88) (in Ukrainian)

14. Prikhno I. M. (2019). Finansuvannya sotsial'no-ekonomichnogo rozvytku terytoriy v umovakh detsentralizatsiyi v Ukrayini [Funding Socio-Economic Development of Territories under Decentralization in Ukraine]. *Naukovi zapysky Natsional'noho universytetu "Ostroz'ka akademiya". Seriya: Ekonomika – Scientific notes of the National University "Ostroh Academy". Series: Economy.*, vol. 43, no. 15, pp. 127–132. DOI: [https://doi.org/10.25264/2311-5149-2019-15\(43\)-127-132](https://doi.org/10.25264/2311-5149-2019-15(43)-127-132) (in Ukrainian)

15. Rybak H., & Fedotova Yu. (2023). Ekonomichna bezpeka regioniv Ukrayiny v procesi detsentralizatsiyi [Economic Security of Regions in Ukraine during the Decentralization Process]. *International Science Journal of Management, Economics and Finance*, no. 2 (1), pp. 56–64. DOI: <https://doi.org/10.46299/j.isjmef.20230201.06> (in Ukrainian)

16. Sodoma R. I., Samilo A. V., & Marutyak G. S. (2022). Monitoryng finansovo-ekonomichnoyi bezpeky regioniv v suchasnykh umovakh [Monitoring Financial and Economic Security of Regions in Modern Conditions]. *Tsyfrova ekonomika ta ekonomichna bezpeka – Digital economy and economic security*, no. 1, pp. 118–123. DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.1-19> (in Ukrainian)

17. Filonich O. M. (2023). Porivnyal'nyy analiz formuvannya dokhodiv miscevykh byudzhetiv Ukrayiny ta Pol'shchi v umovakh detsentralizatsiyi [Comparative Analysis of Local Budget Revenue Formation in Ukraine and Poland under Decentralization Conditions]. *Ekonomika i region – Economy and the region*, no. 1 (92), pp. 219–226. DOI: [https://doi.org/10.26906/EiR.2024.1\(92\).3332](https://doi.org/10.26906/EiR.2024.1(92).3332) (in Ukrainian)

18. Shubaliy O. M., & Hrynyk I. S. (2023). Analiz povedinky terytorial'nykh hromad regionu v umovakh viyny shchodo finansovoho zabezpechennya staloho rozvytku [Analysis of Territorial Community Behavior in the Region during War in Regards to Financial Support for Sustainable Development]. *Ekonomichni nauky. Seriya: Regional'na ekonomika – Economic sciences. Series: Regional economy*, vol. 79, no. 20, pp. 244–250. DOI: [https://doi.org/10.36910/2707-6296-2023-20\(79\)-30](https://doi.org/10.36910/2707-6296-2023-20(79)-30) (in Ukrainian)